

Ergenlerin Kimlik Oluşumunun Facebook Üzerinden İncelenmesi: Nitel Araştırma Örneği

Halil EKŞİ¹, Nurdan ERDEN², F. Hilal ERDOĞAN³,
Emre YILMAZ⁴

ÖZ

İnsanlar sosyal ağlarda gün geçtikçe daha fazla vakit geçirmekte, gerçek yaşam ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmakta ve yeni kimlikler inşa etmektedirler. Yapılan birçok araştırmada “Facebook”, en popüler ağ olarak ortaya çıkmaktadır. Facebook üzerinden yeni arkadaşlıklar kurulmakta, evlilik kararları alınmakta, toplumsal ve siyasi örgütlenmeler gerçekleşmekte, anlık paylaşımlarla alternatif sosyal medya oluşturulmaktadır. Ülkemizdeki istatistikler ve araştırmalarda Facebook’un gençler arasında hızla yaygınlaştığı ve kullanım değerinin arttığı görülmektedir. Bu araştırmada sosyal iletişim ağlarından biri olan Facebook’un ergenlerin kimlik/kişilik oluşumundaki rolü incelenmiştir. Ergenlerin Facebook’u kullanım ve algılayışları, Facebook’un ergenlerin aile, arkadaş ve romantik ilişkilerine etkileri, ergenlik kuramları ile ilişkilendirilmiştir. Bu amaçla çeşitli liselerden 15-16 yaş arasındaki 12 öğrenci ile önceden hazırlanmış görüşme formu üzerinden derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Anahtar kelimeler : Sosyal Ağ, Facebook, Ergenlik, Kimlik oluşumu

Examination of Identity Formation in Adolescents Through on Facebook: Example of Qualitative Research

ABSTRACT

With each passing day, people are spending much more time on social networks, trying to meet the real life needs of their own and forming new identities. Within many researches being conducted, Facebook appears to be the most popular social network. Via Facebook, new friendships are formed, marriage decisions are made, social and political groups are organized and social media are formed with a kind of instant share system. In statistics and research conducted in our country, it is seen that Facebook is rapidly spreading out among the young with a raising usage proportion. This research aims at finding out the role of Facebook on teenagers identity/personality development as being one of the social communication network. Teenagers Facebook usage and perception, the effects of Facebook on the family, friend and romantic relationships of teenagers are associated with the theories of puberty. Based on this purpose, a number of profound interviews are made with twelve students aged 15-16 from different high schools with the help of an interview form having been prepared beforehand.

Keywords: Social Network, Facebook, Puberty, Identification process

¹ Prof. Dr. 1, Marmara Üniversitesi 1, e-posta: halileksi@gmail.com

² Psik. Dan. 2, Bahçelievler Dr. Refik Saydam Ortaokulu 2, e-posta: nurdanerdenn@hotmail.com

³ Psik. Dan. 3, Ataşehir Yahya Kemal Beyatlı Ortaokulu 3, e-posta: erdogan.fhilal@gmail.com

⁴ Psik. Dan. 4, Ümraniye Hekimbaşı İlkokulu 4, e-posta: danisman_emreyilmaz@hotmail.com

GİRİŞ

İnsanlık bugün, örgütsel bilgi, kişisel yaratıcılık ve öğrenme kapasitesinin, değer kaynakları olarak ve sermaye ve işçiliği bir yana iten bir ağ toplumunda yaşamaktadır. Bu ağ toplumunu temelde yeni iletişim teknolojileri oluşturmakla beraber, insanlığın bu sanal ortamda yeni bir iletişim çabası gösterdiğini söylemek de mümkündür. Bu çaba özellikle sosyal ağlarda çok açık bir şekilde görülmektedir (Taatila vd., 2006'den akt., Bat ve Vural, 2010). Sosyal ağ siteleri kişisel ve kişilerarası konuşmalar aracılığı ile profilin paylaşılması esasına dayanır. Kullanıcılar diğer kullanıcılara kendilerine dair kişisel bilgilerini, ilgilerini, fotoğrafları, sosyal ilişkilerini paylaşmaktadır (Stutzman, 2006'dan akt., Selwyn, 2009). Sosyal ağ siteleri insanlara kendilerini ifade etme olanakları sunmaktadır. Sanal ağlar kişilik ve kimlik oluşumunda yeni araçlar olarak görülmektedir (Mehdizadeh, 2010).

Sosyal ağ kavramı ise geçtiğimiz yıllarda tüm dünyada ciddi bir yükseliş göstererek, eğlencelik bir uygulama konumundan, çevrimiçi topluluklar arasında ciddi bir yere sahip olmuştur. Çevrimiçi topluluk, sosyal, profesyonel, eğitim amaçlı ya da diğer amaçlar için yüz yüze iletişim yerine bilgisayar ağlarını kullanarak iletişim kuran insan topluluklarına verilen isimdir (Tuomi, 2000'den akt., Acır, 2009).

Bireyler sosyal iletişim ağlarını çok farklı amaçlar için kullanabilmektedir. Sosyal iletişim ağları içinde bir çok site bulunmaktadır. Sosyal ağ siteleri online etkileşim ve iletişimin temel amaçlarını paylaşırken aynı zamanda özel hedef ve kullanım düzeni bakımından servislere göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Facebook'da günümüzde özellikle gençler arasında kullanılan popüler bir sosyal iletişim ağı olarak işlevini sürdürmektedir (Gross, Acquisti, 2005'den akt., Çetin, 2007). 433 üniversite öğrencisine yapılan bir çalışmada, gençlerin %80'inin günde en az bir kez Facebook'a girdiği görülmüştür (Ronn, 2007'den akt., Karl and Peluchette, 2010).

Facebook'un tüm dünyada 500 milyondan fazla kullanıcısı vardır. Bu kullanıcıların %50 sinden fazlası her gün siteye girmektedir. Ayda 700 milyar dakika Facebook'da vakit geçirilmektedir (Facebook Statistics, 2011). Kurulduğu ilk sömestirda Amerika Birleşik Devletlerindeki gençlerin %80 üye oldu (Jones and Soltren, 2005'ten akt., Acar, 2008). Facebook'un resmi web sitesi raporlarına göre sitedeki üye sayısı 2007 yılından 2008 yılına %733 artış göstermiş (Mehdizadeh, 2010).

Facebook ülkemizde hızla yaygınlaşmaktadır. Türkiye de en çok ziyaret edilen ilk üç siteye baktığımızda ilk sırayı Facebook, ikinci sırayı Google, üçüncü sırayı Youtube almaktadır (Alexa, 2010). Türkiye de 13-24 yaş arası Facebook kullanıcıların oranı %60 dır. Türkiye Facebook'taki 4. en büyük popülasyon olarak, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Kanada'nın arkasından gelmektedir (FTKİ, 2009).

İnternetin bireylere kimliklerini gizleme veya istedikleri bir kimlik ile görünme olanağını sunması, ideal ya da arzu edilen kimliği ortaya koyma çabasındaki ergenler için interneti, gerçek dünyadan daha cazip hale getirmektedir (Ceylan, 2008'den akt., Esen, 2010). TÜİK (2011) verilerine bakıldığında ülkemizde internete erişimin hızla arttığı görülmektedir. 2007 yılında internete erişim imkanı olan hane oranı %19,7 iken üç yıl içinde büyük artış göstermiş ve 2011 yılında bu oran %41,6 olmuştur. Yine TÜİK verilerine baktığımızda interneti kullanım oranı en yüksek olan yaş grubunun 12-25 yaş arası olduğu görülmektedir.

Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurumunun (2010) 9-16 yaş grubu çocukların internet üzerindeki sosyal paylaşım sitelerini kullanma alışkanlıklarının ortaya çıkarılması amacıyla yaptığı bir çalışmada ([http://www.guvenliweb.org.tr/istatistikler/files/Cocuk sosyal paylasim arastirma raporu.pdf](http://www.guvenliweb.org.tr/istatistikler/files/Cocuk_sosyal_paylasim_arastirma_raporu.pdf)) çocukların yaklaşık %70'i günde en az bir kere interneti kullanırken, %66'sı günde en az bir kere sosyal ağları kullanmakta ve burada ortalama 72 dakika zaman harcamaktadırlar. Bu oran çocukların internete harcadıkları zamanlarının büyük çoğunluğunu sosyal ağlarda geçirdiklerini göstermektedir. Facebook %99'luk kullanım oranı ile en fazla kullanılan sosyal ağ durumundadır.

Ergenlik; insanın erişkinliğe adım attığı, içinde adeta fırtınaların koptuğu, sosyal, psikolojik, fiziksel değişimlerin bir arada yaşandığı bir dönemdir. Gençlik, çocukluk ve erişkinlik arasında yer alan gelişme, ruhsal olgunlaşma ve bağımsız yaşama hazırlanmayla birlikte; bedensel, toplumsal ve zihinsel olgunlaşma dönemi diye adlandırılabilir (Döner, 2006).

Yörükoğlu'na(1985) göre gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Ergenlikle başlayan hızlı büyüme, gençlik çağının sonunda bedensel, cinsel ve ruhsal olgunlukla biter. Genellikle ilk ergenlik belirtileriyle başlayan gençlik çağı büyümenin durmasına kadar sürer ve 12-21 yaşlarını kapsar. Gençlik çağının tanımı bedensel ve cinsel gelişmeye göre yapılırca başlangıcı da bitişi de belirsiz olmaktadır. Çünkü ergenliğe giriş erken ve ya daha geç olabilmektedir. Genellikle 12-15 yaş arası, ergenlik gelişmesini içe alan ilk gençlik dönemi olarak tanımlanır. 15 ile 21 yaş arası asıl gençlik dönemidir. 21-25 yaş arası da uzamış gençlik dönemi olarak bilinir.

Ergenlik dönemi insanoğlunun hayatında diğer yaşam dönemlerine göre çok daha önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde yaşanacak her yaşantı bireyin geleceğinin temellerini oluşturmaktadır. Bu dönemde bireyin yaşayacağı sağlıklı ilişkiler, sağlıklı gelişim, etkili eğitim sağlam temellerin oluşması açısından son derece önemlidir. Gençler açısından akranları büyük önem taşımaktadır. Gençler birçok bilgiyi, davranışı arkadaşları aracılığıyla edinmekte, ailelerinden çok akranlarından etkilenmektedirler. Ergenlik döneminde gençler akranlarının

olumlu ve olumsuz davranışlarından, tutumlarından etkilenmeye daha açıktırlar (Korkmaz, 2010).

Köknel (2001)'e göre ergenlik dönemine kadar ailesiyle güven içinde yaşayan çocuk, gelişmenin doğal bir sonucu olarak bu dönemden itibaren ailesinden uzaklaşmaya, aile dışındaki çevre ve insanlara ilgi duymaya başlar. Bu ilgi özellikle arkadaş grubuna yönelik olup, arkadaş çevresiyle ilişkiler büyük önem kazanır. Sosyal gelişmenin amacı olan toplumsal uyum, ergenlikte yoğun arkadaş ilişkileriyle sağlanmaya başlar. Ergen, arkadaşlarının kendisi hakkındaki değerlendirmelerini önemser ve kendini beğendirmek amacıyla tutum ve davranışlarını da değiştirebilir.

Ergenlik dönemindeki gençler akranlarının kendilerini ailelerinden daha iyi anladığını düşünür ve akranlarıyla daha fazla vakit geçirmeye başlar. Gençler, kendilerini akran gruplarının doğal bir parçası olarak görür ve gruptaki diğer üyelere benzemeye çalışırlar. Ergenlik döneminde ait olma, kabul görme, sosyal onay, bağlanma gibi sosyal gereksinimler genç tarafından daha yoğun bir şekilde yaşanmaya başlanır ve ait olma, kabul görme ihtiyacı gencin akran grubunun kontrolüne girmesine yol açar. Akran grubunun kontrolüne girmek peşinden akran baskısını da beraberinde getirmektedir. Akran baskısına boyun eğme ile beraber gençlerde daha farklı risk alma davranışları görülebilir. Bu risk alma davranışları: sigara içme, alkol ve madde kullanımı, okuldan kaçma, okula devamsızlık, ders dışı aktivitelere daha az zaman ayırma, akademik performans düşüklüğü, hırsızlık, mağazadan mal çalma, çetelere katılma şeklinde ortaya çıkabilir (Aktuğ, 2006).

Ülkemizde toplumun her kesiminde çok hızlı bir gelişme ve değişmeyi gözlemlemekteyiz. Bu değişimle beraber toplumumuzdaki yerleşik değerler, eski toparlayıcılıklarını yitirmektedirler. TV ve yazılı basının genel değer yargılarının değişmesindeki rolü çok önemlidir. Zamanımızdaki süratli gelişme ve bilgilenme nesiller arasındaki zamanı kısaltmıştır. Değişen çevre ve yeni şartlar karşısında yeni davranışlar öğrenme konusunda genç nesiller bir kuşak öncelilere göre daha ataktırlar. Bu durumda gençler ve yetişkinler yaşadıkları ortak çevreye aynı oranda uyum gösteremez. Her öğrenilen bilgi kişide bir takım davranış değişikliklerine neden olmaktadır. Gençler bu tür bilgileri bir önceki kuşaktan daha çabuk ve kolay öğrendiklerinden, bu yeni bilgiler ve dolayısı ile yeni davranışlar kuşaklar arasında farklılaşmaya neden olur (Kulaksızoğlu, 1998).

Gençlik dönemi bir bakıma kimlik arama, kendini ispatlama ve bağımsızlık kazanma evresidir. Bir kimliği kazanma evresindeki genç, yetişkinden arzu ettiği güveni görmezse huzursuz olur. Aslında anne-baba ve diğer yetişkinler gençlerin neleri yapıp yapamayacağı konusunda fikir birliği içinde değildirler (Kulaksızoğlu, 1998).

Kimlik kavramı farklı alanlarda, farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Fiziksel, bilişsel ve toplumsal alanlarda ortak olarak kullanılacak bir tanım en basit

anlamıyla “ben kimim?” sorusuna bireyin ya da bireylerin verdiği yanıtır. Myers’in deyişle, yaşamımızı, mutlu veya mutsuz, üretken veya kısır görmemiz bu sorunun cevabına bağlıdır (Myers, 1980’den akt., Bilgin, 1994).

Erikson’a göre “Bireyin yaşamındaki kimlik krizi ve tarihsel gelişim içindeki çağdaş krizler birbirinden ayırt edilemezler çünkü bunlar birbirlerini tanımlamak için birbirlerine yardım ederler” (Erikson, 1968’den akt., Morsünbül, 2005).

Erikson’un diğer kavramı psikososyal bunalımdır. Birey temel tasarım planında belirtilen sekiz evreye ayrılan çatışmaları çözmek zorundadır. Her çatışma içerisinde benliğin yeterliliğini belirleyen biri olumlu, biri olumsuz iki karşıt uç vardır. Her dönem kendisinden sonra gelen dönem için bir basamak oluşturur ve her dönem önceki dönemlerin etkisi ile biçimlenir (Erikson,1984).

Erikson (1968)’a göre yaşanan krizler uygun bir şekilde çözüldüğünde, kişilik gelişimine ve psikososyal olgunluğa katkıda bulunurlar. Her kriz ya da aşama, bireyin gelişimini biçimlendiren ve kişiliğini değiştiren daha önceki kriz ya da aşamaların üzerine kurulmaktadır. (Erikson, 1968’den akt., Süslü, 2002).

Ergen, nasıl ki bebekliğin ilk yılında yakın çevresiyle güvenilir ilişkiler kurarak bir “umut”, güven duygusu kazandıysa, bu kez gençlik çağında içinde bulunduğu toplumla güvenilir sosyal ilişkiler kurarak kimlik duygusu edinmeye çabalar. Bunun için insanların yararına olduğuna inandığı fikirler için çaba harcar. Böylece güvenilir olduğunu kanıtlamaya çalışır. İnsanlara ve inandığı önderlere bağlı olduğunu kanıtlamaya çalışır. Görüldüğü gibi ergen bebeklikteki temel güven duygusunun farklı bir formunu gençlikte yeniden yaşayarak bir kimlik bütünlüğüne ulaşmaya çabalar (Arı, 2005). Ergenin kendince doğru ve değerli olan bir yolda yürüyor olması ergenin kimlik duygusuna olumlu biçimde katılmasına ortam hazırlar (Dereboy, 1993).

bu paragraflardaki – ler çıkarıldı. Marcia, kimlik statüleri kavramını önermiştir ve adanmışlık/içsel yatırım (commitment) ve keşif (exploration) boyutlarının varlık ya da yokluğuna göre kimlik statüleri tanımlamıştır. Başka bir deyişle, Marcia için kimlik keşfi belli bir statü ile sonlanmakta ve statüler arasında da geçişler olabilmektedir. Marcia dağınık kimlik, ipotekli kimlik, başarılı kimlik ve moratoryum olmak üzere dört kimlik statüsü öne sürmüştür (Marcia, 1993). Kısaca ifade etmek gerekirse; dağınık kimlik (düşük keşif, düşük bağlanma) kimlik konuları ile ilgilenmemeyi; ipotekli kimlik (düşük keşif, yüksek bağlanma) kimlik biçimlenmesinde katılığı ve mevcut yapıya uymayı; moratoryum (yüksek keşif, düşük bağlanma) benlik için güçlü bir arayışı; başarılı kimlik (yüksek keşif, yüksek bağlanma) farklı parçaları içeren tutarlı bir kimlik oluşturmayı temsil etmektedir (Atak, 2011).

Marcia (1980) kimlik statülerinin evrensel ve normatif karakterine vurgu yapsa da kimliğin sosyal bir bağlamda oluştuğu göz ardı edilmemelidir (Akt., Demir, 2009). Bu açıdan incelendiğinde, kimlik statüleri paradigmasının en fazla

eleştirilen noktası Erikson'un kültürel, tarihsel ve sosyal süreçler açısından bireylerin kimlik gelişiminin farklılaşabileceği öngörüsünü de içeren toplumsal yaklaşımını gözardı etmesidir. Kültürel bakış açısına göre kimlik, değişime dirençli ve kapalı bir içsel sistem değil, birey ve içerisinde yer aldığı toplumun temel bir takım özelliklerini içeren psikososyal bir süreçtir (Smith ve ark. 2004'den akt., Demir, 2009).

Amaç

Bu araştırmanın amacı, sosyal iletişim ağlarından biri olan Facebook'un ergenlerin kimlik/kişilik oluşumundaki rolü incelemektir. Bu amaç doğrultusundan, ergenlerin Facebook'u kullanım ve algılayışları, Facebook'un ergenlerin aile, arkadaş ve romantik ilişkilerine etkileri, ergenlik kuramları ile ilişkilendirilmeye çalışılacaktır.

Problem

Facebook üzerinden Ergenlerin kimlik oluşumunun incelenmesi.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırmada, dünyanın realitesinden hareketle sosyal gerçeklerden biri olan Facebook'un ergenlerin kimlik gelişimindeki rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan olgubilim (phenomenology) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu bağlamda araştırmada nitel veriler, mülâkat formu verilerine dayalı olarak ses kayıt cihazı ile elde edilmiştir. Bireylerin hedefleri, tutkular, endişeleri, korkuları, karşılaştığı sosyal/psikolojik olaylar ve bunlar karşısındaki tutumu; tepkileri ve bunların yaşamlarına etkileri (Balcı, 2005) mülâkat tekniği kullanılarak araştırılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma için çalışma grubu, olasıya dayanmayan amaçlı örnekleme çeşidinden "ölçüt örnekleme" yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma grubu oluşturma işlemi esnasında göz önüne alınan kriterler şu şekilde sıralanabilir; en az bir yıldır Facebook kullananlar, haftada en az beş gün Facebook kullananlar, her Facebook'a girişinde en az bir kez bağlantı paylaşanlar, en az bir gruba üye olanlar, 15 – 16 yaş arası lise dokuzuncu sınıf öğrencileri. Zeytinburnu, Ümraniye ve Sultanbeyli ilçelerindeki üç liseden seçilen ve bu kriterleri taşıyan dörder öğrenci, toplamda 12 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, ergenlerin Facebook kullanımlarını ve Facebook'a ilişkin görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan "Ergenlerin Kimlik/Kişilik Oluşumunu Facebook Üzerinden Değerlendirme Formu"

uygulanmıştır (Bkz. Ek1). Mülakat formu, ergenlerin kimlik/kişilik oluşumlarını Facebook üzerinden incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve üç öğretim üyesi tarafından kapsam geçerliliği gözden geçirilmiş sorulardan oluşturulmuştur. Uzmanların görüşü alındıktan sonra pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda yer almayan üç öğretim elemanı/üyesi, mülakat formunda anlaşılması güç ifadeleri belirlemişlerdir ve ardından form üzerinde gerekli düzeltme işlemleri yapılarak forma son şekli verilmiştir.

BULGULAR

Araştırma bulgularına, ergenlerin Facebook kullanım şekillerinin / amaçlarının incelenmesi açısından bakıldığında;

Araştırma bulgularına göre ergenlerin çoğu Facebook'u eğlenmek amaçlı kullanmaktadır.

“Facebook'u eğlenmek, rahatlamak ve güzel sözler öğrenmek için kullanıyorum.” (A.P.,15)

“Çoğunlukla eğlenmek, zaman geçirmek için kullanıyorum ama arada bazı konular hakkında bilgi edindiğimde oluyor” (E.Ö., 15)

Araştırma bulgularına göre ergenlerin çoğu, cep telefonu ve bilgisayar aracılığı ile, günde en az bir defa Facebook'a girmektedir.

“Okuldan geliyorum babam gelene kadar bilgisayardan giriyorum daha sonra telefondan giriyorum. Bütün gün Facebook'u takip ediyorum.” (A.P., 15)

“En çok cep telefonundan giriyorum sonra bilgisayardan. sürekli facebook'um açık. Mesaj hakkım olmadığı zaman facebook işime çok yarıyor. Hiç okuldan ve internet cafeden girmedim.” (İ.D., 15)

“Her gün Facebook'a giriyorum. Facebook'a evden giriyorum, telefondan çok nadir giriyorum.” (S.D., 15)

Araştırma bulgularına göre, ergenlerin hepsi Facebook ile arkadaşları ve yakın çevreleri aracılığı ile tanışmıştır.

“Facebook'u sınıf arkadaşlarımdan duydum. Herkes bahsediyordu. Benim hesabım olmadığımı öğrenince çok şaşırdılar. Sonra bir arkadaşım bana kendi hesap açtı.” (Z.K., 15)

“Facebook'u ilk teyzemin kızından duydum onla beraber kayıt oldum. Arkadaşlarımda bahsediyordu. Öylesine açtım sonra sürekli kullanmaya başladım.” (S.D., 15)

Araştırma bulgularına göre ergenlerin hepsi Facebook'un bütün sekmelerini kullanmakta:

"Fotoğraflar, arkadaşlar, üye grupları, notlar var. Genelde sevdiğim sözleri ve müzikleri paylaşıyorum. Komik paylaşımlarda daha çok bulunuyorum. Fenerbahçenin tüm gruplarına üyeyim. Erkin Koray ve Barış Mançonun da sayfalarına üyeyim. Belirlediğim Polislik ve Askerlikle ilgili de gruplara üyeyim." (S.D., 15)

Araştırma bulgularına ergenlerin aile ilişkilerinin Facebook üzerinden incelenmesi açısından bakıldığında;

Araştırma bulgularına göre çoğu ergen Facebook kullanımı sebebiyle aileleriyle sıkıntı yaşamaktadır:

"Ailemle sıkıntı yaşıyorum. Onlar bana bağırdıkça ben daha çok inat ediyorum. Ailemle paylaşmadığım çok konu var. Ben onlara yakın olmak istiyorum ama onlar bana karşı ilgisiz." (A.P., 15)

"Amcam var bir tane geliyor başımda dikiliyor delirtiyor. Sorular soruyor, karışıyor. İçimden ona seni ne ilgilendiriyor sanane demek istiyorum. o Yüzden pek akrabalarımı eklemiyorum." (İ.D., 15)

"Annem face e pek iyi yaklaşmıyor, az çok nası bişi olduğunu biliyor, kendi profili de var. Bizim de boş vakit geçirdiğimizi düşündüğü için bize kızabiliyor." (A.K., 15)

Araştırma kapsamında görüşme yapılan ergenlerin bir kısmı ise Facebook kullanımı konusunda aileleriyle sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmişlerdir:

"Ailemle pek sıkıntı yaşamıyorum. Bana pek karışmazlar çünkü moralimin bozulmasını istemezler. Ben onlara bu konuda hak veriyorum. Ailemle paylaşmayı arkadaşlarımla paylaştığım çok sıkıntım oluyor. Aileme pek sıkıntımı anlatmam, konuşmam." (BK, 15)

"Ailem bana güvendiği için face yüzünden hiç sorun yaşamadık. Ailem bana karışarsa onları dinlerim bu yüzden onlarla tartışmam." (A:A, 15)

genel olarak bakıldığında ergenlerin çoğu bilgisayar ve Facebook'u fazla kullanmalarından dolayı aileleri tarafından eleştirilmektedir. Ergenler bu tartışmalardan kurtulmak için aileleri yokken telefonda Facebook'u kullanmak, Ailelerinden Facebook hesaplarını gizlemek gibi yollara başvuruyorlar. Ergenlerin çoğu ailelerinin bu eleştirilerinin, Facebook'u yeterince tanımadıklarından kaynaklandığını düşünmektedir.

Araştırma bulgularına, ergenlerin Facebook'taki arkadaş ilişkilerine ilişkin algılarını değerlendirmek açısından bakıldığında;

Araştırmanın bulgularına göre ergenler Facebook'un yalnızlıklarını azaltmadığını düşünmektedirler.

"Facebook'un yalnızlığımı azalttığını düşünmüyorum." (E.Ö., 15)
"Facebook'un pek yalnızlığımı azalttığını düşünmüyorum sonuçta sanal ortam." (B.K., 15)

"Yalnızlığımı azaltmıyor Facebook." (A.K., 15)

"Yalnızlığımı azalttığını düşünmüyorum. Sadece anlık oluyor." (S.D., 15)

Araştırmanın bulgularına göre ergenler Facebook'u arkadaşlık ilişkileri için güvenilir bulmamaktadır.

"Facebook'u güvenilir ve samimi bulmuyorum." (B.K., 15)

"Facebook'u güvenilir bulmuyorum. Benim için konuşurken yüz ifadesi önemli o yüzden Facebook'a bunu göremiyorum." (E.D., 15)

"Çok yanlış anlaşılmaya müsait. Birde güvenilir değil. Birbirlerinin şifrelerini veriyorlar. Verdikleri de başkalarının duvarına bir şeyler yazıyor. Sonra yazdığı kişi kızıyor falan. Bazen de ciddi bir şeyler yazıyorum arkadaşlarım çocukça şeyler yazıyor. O yüzden tartıştığım arkadaşlarım oldu. Güvenilir değil. Sonuçta ekrana bakıp konuşuyoruz. Sesini duymuyoruz. Yüzünü görmüyoruz." (Z. K., 15)

"Ama Facebook'u pek güvenilir bulmuyorum. Mesela şimdi 8. sınıftaki çoğu arkadaşım ile görüşmüyorum eskiden Facebook'da onlarla çok görüşürdüm şimdi görüşmüyoruz. Facebook'da bazen insanlar sahte profil açıyorlar, bu yüzden arkadaşlarımla konuşurken, paylaşımlarda bulunurken kuşkulandığım da oluyor." (A. P., 15)

"Facebook'un olumsuz bir etkisi de yazılı olduğu için insanların yüzünü göremiyoruz ne hissettiğini bilmiyoruz." (A. K., 15)

Araştırmanın bulgularına göre Facebook'un ergenlerin daha yakın arkadaş ilişkileri kurmalarına yardımcı olduğu ortaya çıkmıştır.

"Facebook sayesinde kontör olmadığı zaman bir birimizden haberdar olabiliyoruz. Ya da dışarda pek görüşemediğim normal bir arkadaşla daha yakın arkadaş olabiliyoruz." (B. K., 15)

"Facebook'un olumlu etkisi, okulumdaki ve sınıftaki arkadaşlarımda daha çok vakit geçirmem oldu." (A. K., 15)

“Facebook’un arkadaş ilişkilerime olumlu yanları yeni arkadaşlıklar kurmam oldu.” (D. K., 15)

“Facebook’un en iyi yararı kendini ifade edebiliyorsun. Arkadaşlarınla paylaşımlarda bulunuyorsun.” (A. P., 15)

Araştırma bulgularına, ergenlerin Facebook’taki toplumsal ilişkilerine ilişkin algılarını değerlendirmek açısından bakıldığında;

Araştırma bulgularına göre ergenlerin çoğu içinde yaşadığı toplumun sosyal/siyasal meseleleriyle ilgili paylaşımlarda bulunmuşlardır.

“Toplumsal meselelerle ilgili paylaşımlarım oldu. İçinde yaşadığım topluma, kültüre uzak hissettiğim oldu.” (Ö. G., 17)

“Toplumsal konularda paylaşımda bulunuyorum. Bu internet yasağı konusunda epey paylaşımda bulundum. Üye olduğum gruplardan da takip edip, paylaşımlarda bulunuyorum. Bunları paylaşınca bazı arkadaşlarım bana işin gücün yok mu diyor ama çoğu ise tebrik ediyor, beğeniyor paylaşımlarımı.” (Z. K., 15)

“Toplumsal konularda paylaşımlarda bulundum. Benim siyasi düşünceme uygun bir kaç gruba üye oldum. Paylaşımlarını beğendim ve bende paylaştım.” (A. P., 15)

“Toplumsal ve siyasi meselelerle ilgili ya bir ya iki kere paylaşım yaptım pek böyle paylaşımlar yapmak istemiyorum. Bu kültür, toplum beni anlamıyor dediğim oldu.” (A. K., 15)

“Siyasal meselelere yönelik paylaşımlarda bulunduğum oluyor benim düşüncedekiler beni kutluyor karşı düşüncedekiler bir şey yazmıyor yorum yapmıyor. bunları Kaygı duymadan paylaşabiliyorum.” (İ. D., 15)

“Toplumun değişmeyeceğini biliyorum, çünkü insanların zihniyeti değişmeli. Keşke değişse ama olmayacak.” (B. K., 15)

Ergenler toplumsal konularla ilgili kendi düşüncelerini yansıtan gruplara üye olup bu grupların paylaştığı video, yazı ve görselleri paylaşmaktadır, bu da ergenlerin kendi görüşüne yakın kişilerle yakın arkadaşlıklar kurmasını sağlamıştır. Ergenlik döneminde önemli bir yeri olan gruba ait olma hissini bu paylaşımların yapılmasında etkili olduğu görülmüştür.

Araştırma bulgularına, ergenlerin Facebook’taki romantik ilişkilerine ilişkin algılarını değerlendirmek açısından bakıldığında;

Araştırmanın bulgularına göre ergenlerin çoğu Facebook üzerinden romantik bir ilişki kurmamış.

“Facebook’tan tanıştığım biri ile hiç duygusal ilişki yaşamadım.” (B.K, 15)

“Hiç duygusal ilişkim olmadı, hiç sevgilimde olmadı.”(S.D, 15)

“Facebook’ta hoşlandığım birileri oldu ancak hiç sevgilim olmadı.”(A.K, 15)

“Facebook’tan tanıştığım biri ile duygusal ilişki yaşamadım, asla yaşamam.”(D.K, 15)

Araştırma bulgularına göre bazı ergenler Facebook’ta var olan ilişkilerini devam ettirmektedirler. Furman, Low ve Ho 15-16 yaşına gelen ergenlerin çoğunun flört deneyimi yaşadığını belirtmiştir (Akt. Esen, 2010).

“Facebook üzerinden devam ettirdiğim bir ilişkim var ama riskli bir birliktelik. Yüz yüze olmayınca samimi olmuyor. Bazen kıskançlıklar yaşıyor ve tartışmalar oluyor.”(B.K, 15)

“Var olan ilişkimle Facebook’tan iletişim kurdum. Mesajlaşırken yüz yüze görüşemediğimiz için yanlış anlaşılmalarda oluyor. Ama diğer yandan birbirimizden haberdar oluyoruz. Birbirimizin duvarına güzel sözler gönderip mutlu oluyoruz.”(İ.D, 15)

“Kız arkadaşımınla Facebook’ta iletişim kuruyoruz. Kız arkadaşımın neler yaptığını görebiliyorum, onu takip edebiliyorum.”(A.A, 15)

Araştırma bulgularına göre Facebook’ta biri ile ilişki kuran ergenlerin doyumu düşüktür.

“Facebook’ta tanıştığım sevgili olduğum birileri oldu ancak ilişki uzun sürmüyor” (Ö.G, 15)

“Sevgilim oldu ama yüz yüze hiç görüşmedik. Konuşmak, yazışmak güzeldi, mutlu oluyordum ama sonra düşündüm. Sanal ortadayız, kimseye güvenilmez ve ilişkiyi bitirdim.”(A.P, 15)

“Biri ile tanışıp çıktım. Ama yüz yüze görüşmedik. Zaten kısa sürdü. Bu şeyler zaten Facebook’tan devam etmez. Dediğim gibi yüz yüze konuşmak daha etkili ve güvenilirdir. İnsanlar birbirlerini çok rahat kandırabilirler.”(Z.K, 15)

Genel olarak çoğu ergen Facebook üzerinden bir romantik ilişki yaşamış. Yaşayan ergenlerin ilişkilerinin süresi ve doyumu düşüktür. Var olan romantik ilişkileri ile Facebook’tan iletişim kuran ergenlerin çoğu Facebook bir birlerinden haberdar olma açısından kullanmakta ancak yüz yüze iletişimin yerini asla tutmadığını belirtmektedirler.

Araştırma bulgularına, ergenlerin kimlik arayışı ve statülerine ilişkin bulguları değerlendirmek açısından bakıldığında;

Araştırma bulgularına göre bazı ergenler Facebook’taki profili ile gerçek kimliğinin tam olara eşleştiğini düşünmemekte.

“Beni Facebooktan tam olarak tanıyamazlar, sonuçta orası sanal ortam ve bilgilerimin hepsini doğru yazmadım.”(A.A, 15)

“Profilimden beni tam olarak tanıyamazlar, kendimi tam olarak yansıtabildiğimi düşünmüyorum.”(Al.K, 15)

“Profilimin beni mantıklı bir şekilde yansıttığı söylenemez.”(E.N, 15)

Araştırma bulgularına göre kimlik arayışına paralel olarak çoğu ergenin değişik rol örnekleriyle özdeşim yaptığı ve ideoloji oluşturduğu görülmekte.

“Rock müzik sayfalarına özellikle Emre Aydın’ın bütün sayfalarına üyeyim. Siyasal meselelere dair paylaşımlarda bulunuyorum. Benim düşüncemdekiler beni kutluyor diğer düşüncedekiler yorum yapmıyor. Çekinmeden paylaşımlarda bulunabiliyorum.” (İ.D, 15)

“Rock ve Devrim sayfalarına üyeyim. Çevre Örgütü Greenpeace var ona da yeni üye oldum. Siyasi paylaşımlarda bulunuyorum . Çekinmiyorum zaten çoğu arkadaşım anlamaz böyle şeyleri.” (B.K, 15)

Araştırma bulgularına göre Marcia’nın Başarılı Kimlik Statüsüne uygun ergenler gözlemlenmiştir. (Meslek seçimi yapmış, Dışadönük, Aile ilişkileri olumlu,)

“Meslekler ve toplumsal konularla ilgili gruplara üyeyim Arkadaşlarımla iyi geçinmeyi seven, sıcak kanlı biriyim... Kendimi en çok anneme yakın hissediyorum.”(D.K,15)

“Oyuncu olmak istiyorum, Müjdat Gezen Güzel Sanatlar okuluna üyeyim...Deli doluyum... Ailemle sıkıntı yaşamıyorum.” (B.K, 15)

Araştırma bulgularına göre bazı ergenler Kimlik kargaşası belirtiler gözlemlenmiştir.(Toplum tarafından engellenmeler, hoşgörüsüzlük yaşamak, yalnızlık hissetmek)

“Bazen burası köymüş gibi geliyor. Bakışlar, konuşmalar çok rahatsız edici geliyor... Facebook’un yalnızlığımı azalttığını düşünmüyorum.”(İ.D, 15)

“Bu kültür, bu toplum beni anlamıyor dediğim oldu... Facebook yalnızlığımı azaltmıyor.”(A.K, 15)

Araştırma bulgularına bakıldığında tüm ergenlerin Kimlik kazanımı sırasında başka insanlarla etkileşim kurduğu öğrenilmiştir.

“300’ e yakın arkadaşım var.”(İ.D, 15)

Genel olarak bakıldığında ergenlerin Psikososyal Morotoryumda olduğu, kendisine en uygun rolü bulması için çeşitli yetişkin rolleri denediği bir süreçte olduğu düşünülmektedir. Facebook üzerinden bir keşfetme dönemini hızlı yaşadıkları, çeşitli gruplara üye olmalarından ve paylaşımlarda bulunmalarından çıkarsanmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Son yıllarda ülkemizde ve dünyada yeni iletişim teknolojileri ve internet hızla yayılmakta ve gelişmektedir. Bu yeni iletişim ortamı içinde en göze çarpan sosyal ağ Facebook olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde internet kullanımı ve Facebook kullanımı üzerine yapılan anketler gittikçe kullanım süresinin ve üye sayısının arttığını göstermektedir. Bu çalışmada ergenlerin Facebook üzerinden kimlik/kişilik oluşum süreçleri irdelenmeye çalışılmıştır.

Bayır ve Numanoğlu'nun (2009) ilköğretim öğrencilerinin internet kullanım durumu ile ilgili yaptıkları çalışmada öğrencilerin yaklaşık üçte birinin her gün bilgisayar kullandığı, bunun yanında neredeyse tamamının internetten yararlandığı ve ortalama günde 2 saat interneti kullandıkları görülmektedir. İnternette ergenler sohbet, mesajlaşma, e-posta gibi uygulamalarla akranları arasında sosyal kabul ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir (Tsai ve Lin; 2003; Subrahmanyam ve Lin, 2007). Schentke (2007)'nin lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada internetteki etkileşimli uygulamalarda (sohbet, mesajlaşma, e-posta ve çöpçatanlık siteleri) romantik ilişkiler kurulduğunu belirtmektedir. Esen'in (2010) "Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi" adlı çalışmasında internet üzerinden romantik ilişkilerin kurulduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçları yukarıdaki çalışmalarla paralellik göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler, Facebook'ta hemen hemen her gün vakit geçirmekte. Facebook'a genellikle cep telefonu ve bilgisayardan girdiklerini belirtmişlerdir. Araştırmada Facebook'un en çok eğlenmek ve bilgi sahibi olmak için kullanıldığı görülmüştür. Öğrencilerin çoğu Facebook'un yalnızlıklarını gidermediğini belirtmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı profillerinde kendileri hakkında doğru bilgi paylaşmakta ancak kendilerinin başkaları tarafından tam olarak anlaşılabilceği konusunda kaygılıdırlar. Facebook'taki paylaşımlar yüzünden bazı arkadaşları ile tartışma yaşadıklarını belirtmişlerdir. Samimi ve yüz yüze bir ortam olmaması arkadaş ilişkilerini olumsuz etkilemektedirler. Bir çok öğrenci Facebook sayesinde arkadaşları ile daha çok iletişim kurduğunu ve haberdar olduğunu belirtmiştir. Facebook üzerinden romantik ilişkiler pek kurulmamakta, var olan ilişkilerden de pek doyum alınmadığı ortaya çıkmıştır. Kendilerine en yakın olarak arkadaşlarını gördüklerini belirtmişlerdir. Her öğrenci Facebook'u başka bir arkadaşından duyup onun vasıtasıyla açtığını belirtmiştir. Öğrenciler Facebook'ta arkadaş davetlerini genelde referansa (ortak arkadaş) göre onaylamakta. Çoğu öğrencinin hiç yüz yüze görüşmediği ama bir şekilde ortak arkadaş vasıtası ya da üye olunan gruplar aracılığı ile edindiği arkadaşları olduğu görülmüştür. Korkmaz'ın (2010) "İnternet kullanımı konusunda uygulanan akran eğitiminin ergenler üzerindeki etkisi" adlı çalışmasında da internetin akranlar aracılığı ile geliştiği belirtilmektedir.

Kulaksızoğlu'nun (1998) "Ergenlik Psikolojisi" çalışmasında gençlerin ergenlik döneminde rol model aldıkları ünlü insanları taklit ettiklerini belirtmektedir.

Çoğu ergen rol model aldıkları bu insanlar gibi davranır hatta mesleki tercihleri bile etkilenir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler Facebook'ta daha çok hayran gruplarına üye olmakta ve eğlencelik, komik paylaşımlarda bulunmaktadır. Öğrencilerin çok az bir kısmı belirlediği mesleklerle ilgili sayfaları takip etmektedir.

Yörükoğlu (1985) "Gençlik Çağı-Ruh Sağlığı" adlı çalışmasında ergenlik döneminde gençlerin aileleri ile çatışmalar yaşadığını ve bir kopuş olduğunu belirtmektedir. Bu dönemde gençlerin akran gruplarında bir araya gelerek toplumsal sorunlara merak sardıkları belirtilmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler Facebook'ta çok vakit geçirdikleri vakit aileler tarafından uyarılmaktadırlar. Öğrencilerin bir kısmı ailelerinin bu tepkilerine hak vermektedir. Onlara göre aileler, çocuklarını tehlikelerden korumaya çalışmaktadırlar. Genel olarak aileleri ile tartışmalar yaşasalar da bir süre sonra ilişkileri normalleşmektedirler. Facebook kullanımları boyunca öğrencilerin yarısı kendini içinde bulunduğu topluma uzak hissetmemiş, diğer kısmı kendilerini uzak hissetmişlerdir. Kendilerini uzak hissedener bu toplumu değiştirmek istemektedirler ancak buna olan inançları zayıftır. Öğrencilerin büyük bir kısmı toplumsal meselelere dair en az bir paylaşımda bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu kendi kişilik özelliklerini anlatmakta zorlanmıştır. Kimlik statü ve arayışlarına bakıldığında öğrencilerin büyük bir kısmının henüz meslek seçimi ve olumlu bir benlik tasarımı olmamasından dolayı Marcia'nın Moratoryum kimlik statüsünde olduğunu düşünülmektedir. Başarılı Kimlik statüsünde olan birkaç öğrenci olduğu düşünülmektedir. Toplumla uzlaşmayan birkaç öğrencinin Kimlik kargaşası yaşayabileceği düşünülmektedir. Kimlik ve kişilik oluşumu uzun bir süreç olduğundan ve salt bir araştırma bulgularına bakmanın sınırlılığında bu değerlendirmeler kesinlik taşımamaktadır. Son olarak Facebook deyince akla ilk gelen kelime, cümle, durum genelde öğrencilerin vazgeçilmez bir parçaları olmuştur(Meyveli soda, telefon, Emre Aydın vs).

Önem ve Katkı

Devlet Planlama Teşkilatı Bilgi Toplumu İstatistiklerine (2011) göre 2004 yılında %13,3 seviyesinde olan bilgisayar kullanımı oranı 2011 yılı itibarıyla %42,9'a ulaşmıştır. Bilgisayar ve İnternet kullanım oranlarının en yüksek olduğu yaş grubu 16-24'tür(Türkiye İstatistik Kurumu, 2012). Kişiliğin/kimliğin inşasında önemli bir dönem olan ergenliğin, Facebook ile olan ilişkisinin incelenmesi, Sosyal Medya, İnternet Bağımlılığı/Bilgisayar ve Oyun Bağımlılığı, Medya Okur Yazarlığı gibi alanlarda çalışan araştırmacılara katkı sağlayacaktır.

Bu araştırma ile eğitim ve ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlara, akademisyenlere fikir verilebileceği düşünülmektedir. Konuyla ilgili yapılacak nicel ve nitel araştırma literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın, araştırılan konuda farkındalık yaratılması, ailelerin ve gençlerin bilinçlenmesi (Ailelerin ve gençlerin sağlıklı internet (sosyal medyanın

olumlu/olumsuz) ve bilgisayar kullanımı için çalışmalar (program, seminer, görseller vb.) hazırlanabilir) ve bundan sonraki araştırmalara katkı yapılması açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Acar, A. (2008). Antecedents and consequences of online social networking behavior: The case of Facebook. *Journal of Website Promotion*, Vol. 3(1/2)
- Acır E., (2009). *İnternet'in Türk toplumunun iletişimindeki rolü: Facebook'taki Türkiye*. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktuğ T. (2006). *Ergenlerde ekran baskısı ve benlik saygısının incelenmesi*. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Alexa, (2011). *Top sites Turkey*. <http://www.alexa.com/topsites/countries/TR> 24.04.2011 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Arı, R. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Arslan, E. (2008). Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve ego kimliği süreçlerinin incelenmesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Atak, H. (2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: kuramsal bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*: 3(1): 163-213
- Balcı, İ. (2005). Sosyal bilimlerde veri kaynağı olarak yaşam öyküsü, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 20.
- Bat, M. ve Vural, B.A. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*. 20(5) 3348-3382
- Bayır, Ş. ve Numanoğlu, G. (7-9 Ekim 2009). İlköğretim öğrencilerinin İnternet kullanımı. Üçüncü Uluslararası Bilgisayar ve Eğitim Teknolojileri Sempozyumu, Trabzon.
- Bilgin, N. (1994) Sosyal Bilimlerin Kavşağında Kimlik Sorunu, İzmir, Ege Yayıncılık. Çocukların sosyal paylaşım sitelerinin kullanım alışkanlıklarını araştırması raporu, (2010). http://www.guvenliweb.org.tr/istatistikler/files/Cocuk_sosyal_paylasim_arastirma_raporu.pdf 24.04.2011 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Çetin, E. (2007). Sosyal iletişim ağları ve gençlik. Facebook örneği. <http://idc.sdu.edu.tr/tammetinler/bilim/bilim15.pdf> 09.04.2011 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Demir, İ. (2009). Gençlerin kimlik statülerinin kültürel karşılaştırması: İstanbul-Nusaybin Örneği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16:3
- Devlet Planlama Teşkilatı, (2011). *Bilgi Toplumu İstatistikleri 2011*. http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Diger/Bilgi_Toplumu_Istatistikleri_2011_df_sitesinden 09.04.2013 tarihinde elde edilmiştir.
- Dereboy, İ.F. (1993). *Kimlik bocalaması, Anlamak, Tanımak, Ele Almak*. Malatya: Özmert Ofset
- Döner A., (2006). *Ergenlik dönemi yol haritası*. İstanbul. Gül Yurdu Yayınları.
- Erikson, E.H. (1984). *İnsanın sekiz çağı*. (Çev: V. Şar ve B. Üstün), Ankara, Birey ve Toplum Yayınları
- Esen, E. (2010). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

- Facebook Statistics, (2011), <http://www.facebook.com/press/info.php?statistics> 20.0.2011 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Haberimport. (2010). <http://www.haberimport.com/haber/turkiyedeki-facebook-uye-sayisi-22-milyon-4897.htm> 20.04.2011 tarihinde adresinden alınmıştır.
- İstanbulhaber, (2011). <http://www.istanbulhaber.com.tr/haber/facebookta-sasirtan-turkiye-istatistigi-75508.htm> 22.04.2011 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Karl, K. and Peluchette, J. (2010). *Examining students' intended image on Facebook: "What were they thinking?!"*. Journal of Education for Business, 85: 30-37
- Kelleci, M., Güler, N. , Sezer, H. ve Gölbaşı Z. (2009). Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi. Koruyucu Hekimlik Bülteni, 8(3); 223-230.
- Kulaksızoğlu A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul . Remzi Kitapevi
- Korkmaz M. (2010). *İnternet kullanımı konusunda uygulanan akran eğitiminin ergenler üzerindeki etkisi*. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Köknel Ö. (2001). *Kimliğini arayan gençliğimiz*. Altın Kitaplar Yayınevi. İstanbul
- Marcia J. (1993). *The relational roots of identity*. In *Discussions on Ego Identity* (Ed J Kroger) NJ, Lawrence Erlbaum Associates, s:34-65. England.
- Mehdizadeh, S. (2010). Self-presentation 2.0: narcissism and self-esteem on Facebook. *Cyberpsychol Behav Soc Netw* 13(4):357-64
- Morsümbül, Ü. (2005). *Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pekşen S. D. (2002) *Çalışan ve öğrenci ergenlerde kimlik duygusu kazanımının araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Schentke, M. M. (2007). The relationship between recreational technology use and attachment style. Master's thesis. University of South Africa. <http://uir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/2029/dissertation.pdf?sequence=1> sitesinden 09.04.2013 tarihinde elde edilmiştir.
- Selwyn, N. (2009). Faceworking: exploring students' education-related use Facebook. *Learning, Media and Technology* Vol. 34, No:2, 157-174
- Subrahmanyam, K. ve Lin, G. (2007). Adolescents on the net: Internet use and well-being. *Adolescence*, 42; 659-77.
- Tsai, C. C., Lin, S. S. J., (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: An Interview study. *CyberPsychology & Behavior*, 6(6), 649-652.
- T.C. Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurumu (2010). Çocukların sosyal paylaşım sitelerini kullanma alışkanlıkları raporu. http://www.guvenliweb.org.tr/istatistikler/files/Cocuk_sosyal_paylasim_arastirma_raporu.pdf sitesinden 09.04.2013 tarihinde elde edilmiştir
- TUİK, (2011). *Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanımı istatistikleri*.<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6308> 24.04.2011 tarihinde adresinden alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2012). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10880> sitesinden 09,04,2013 tarihinde elde edilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınlar .
- Yörüköğlü, A. (1985). Gençlik çağı- ruh sağlığı. Türkiye İşbankası Kültür Yayını. Ankara

SUMMARY

The purpose of this study is to investigate the role of Facebook, which is one of the social networks, in the process of identity/personality development of the adolescents. With this aim, the perceptions of adolescents towards Facebook and their use of Facebook, the impact of Facebook on the adolescents relations with family, friends and on romantic relationships have been associated with the hypothesis of puberty. The main inspiration of this topic and the research has been Facebook's role in being the world's most popular social network and its being a social network which is the mostly used one by the adolescents in our country.

In the study as a method, phenomenology design which is suitable one for the nature of study from the qualitative research designs has been used. Data have been collected through audio recording by being based on the interviews. The sampling was 12 students (15-16 years of age) who have been selected from three high schools in Zeytinburnu, Ümraniye and Sultanbeyli. In the process of including these students to this study, the following criteria have been considered; the ones who have been using Facebook at least for a year, the ones who use Facebook at least for five days in a week, the ones who share at least one link whenever they are online on Facebook and the ones who are a member of at least one group. In the study, an assessment form of identity/personality development of the adolescents through Facebook has been applied (Appendix 1). The interview form has been prepared by the researchers for the purpose of investigating identity/personality development of the adolescents through Facebook and it has been consisted of the questions content validity of which has been revised by three academicians.

Some remarking findings of the study; Most adolescents have trouble with their families due to the Facebook usage. Even though they spend a lot of time on Facebook, they still suffer from loneliness. They do not regard Facebook as a reliable thing for the friendship relations. Most adolescents have been in a romantic relationship on Facebook, yet the time of these relations and satisfaction is low. Most adolescents have shared the things related to social/poticial issues of the society in which they live. It has been seen that most adolescents, as being parallel to their identity search, identify themselves with different roles. Adolescents who are compatible with Marcia's successful identity status have been observed.

Result: In this study, some contradictions have been observed in the adolescents Facebook usage. Although they frequently use Facebook and regard it as something indispensable, they do not think that it is safe. Even though they claim that it plays a significant role in their life, their satisfaction is low. The issue of incompatibility between their virtual identity (profile) and their real identity from time to time is something to be investigated. These contradictions are thought to give harm to their identity. Further studies will be of great importance in the process of understanding and solving these contradictions.

Ek 1. Ergenlerin Kimlik/Kişilik Oluşumunu Facebook Üzerinden Değerlendirme Formu

- 1.Kendinizi kısaca tanıtır mısınız? (Ad, soyad, yaş, okul, sınıf, memleket)
- 2.Kendinizi nasıl tanımlarsınız? (Nasıl bir insansınız, belirgin özellikleriniz vs?)
- 3.Kendinizi en çok kime/kimlere yakın hissediyorsunuz? (Sizi en çok kim daha iyi anlıyor?)
- 4.Beğendiğiniz ve beğenmediğiniz özellikleriniz nelerdir?
- 5.Facebook’la tanışma hikayenizi anlatır mısınız? (Facebook’u ilk nasıl duydunuz?)
- 6.Facebook’u kullanma amaçlarınız nelerdir? (eğlenmek, bilgi sahibi olmak, rahatlamak, can sıkıntısı gidermek, arkadaş edinmek)
- 7.Facebook’ta ne kadar zaman geçirirsiniz?
- 8.Facebook’a nereden giriyorsunuz ? (ev, kafe ,cep telefonu, okul vs)
- 9.Facebook’u hiç kullanmamış birine nasıl anlatırsınız? (sizce nasıl bir şeydir açıklamasıyla... İşlevi, İçeriği, Yapısını anlatır mısınız)
- 10.Facebook’taki profilinizde neler var? Profilinizden bahseder misiniz? (Neler paylaşırsınız, Fotoğraflar, Notlar, Üye Gruplar, Arkadaşlar)
 - 10.1.Facebook’ta hangi gruplara üyesiniz?(Hayran sayfaları, toplumsal konular, belirleyeceğiniz mesleklerle ilgili)
 - 10.2.Bir gruba üye olurken nelere dikkat ediyorsunuz?
- 11.Facebook’ oluşturduğunuz profil, sizce başkasının gözünden nasıl görünüyor?(seni gerçekten tanıyabilir mi?)
- 12.Profilinizde kendinizi tam olarak yansıtabildiğinizi düşünüyor musunuz?
- 13.Facebook’taki profilinizde tam olarak sizi yansıtmayan bazı bilgiler olabilir mi? (yaş, cinsiyet, okul durumu, ilişki durumu, yaşanılan şehir, yaşanılan semt..vs)
- 14.Facebook da arkadaş edinirken nelere dikkat ediyorsunuz?
- 15.Daha önceden arkadaşınız olmayıp Facebook üzerinden arkadaşlık kurduğunuz kişiler var mı? Bu kişilerle gerçek hayatta görüşür müsünüz?
- 16.Sizce Facebook’un arkadaş ilişkilerinize nasıl olumlu etkileri olmuş olabilir? (Yeni arkadaşlıklar , daha çok birliktelik)
 - 16.1.Facebook’un sizin yalnızlığınızı paylaştığını/azalttığını düşünür müsünüz?
- 17.Sizce Facebook’un arkadaş ilişkilerinize nasıl olumsuz etkileri olmuş olabilir? (anlamazsa “Yüz yüze iletişimin noksanlığından dolayı samimi ve güvenilir olmayan arkadaşlıklar kurulabilir” mesela)
 - 17.1.Facebook yüzünden arkadaşlarınızla tartıştığınız olur mu? (Facebook sebebiyle herhangi bir arkadaşlığınıza son verdiğiniz mi?)
- 18.Facebook üzerinden tanıştığınız biriyle hiç duygusal ilişki yaşadınız mı? (Facebook da yaşadığımız duygusal ilişkiler var mı?)
 - 18.1.Varsa bu ilişki Facebook üzerinden devam edebiliyor mu?
- 19.Yakın ilişkilerinize Facebook’un olumlu etkileri neler olabilir?
- 20.Yakın ilişkilerinize Facebook’un olumsuz etkileri neler olabilir?
- 21.Facebook kullanımımıza aileniz nasıl yaklaşıyor? (Ailenizle Facebook’u kullanım konusunda sıkıntı yaşıyor musunuz?)

21.1.Yaşıyorsa bu konuda ailenize karşı ne gibi duygular ve düşünceler taşıyorsunuz?

21.2.Sıkıntıyı çözmek için neler yapıyorsunuz?

22.Facebook'ta ailenizle paylaşamayıp, arkadaşlarınızla paylaştığınız sorunlarınız oluyor mu? (Sadece Evet-Hayır da diyebilirsiniz.)

23.Facebook kullanımınız boyunca hiç toplumsal/siyasal meselelere dair paylaşımında bulundunuz mu?

24.Facebook kullanımınız boyunca hiç içinde yaşadığınız toplum, kültüre uzak olduğunuzu düşündünüz mü?

24.1.Olduysa bu toplumu değiştirme ya da geliştirme istediğiniz olur mu?

25.Facebook kullanımınız sırasında hiç pişman olduğunuz davranış ya da paylaşımlarda bulundunuz mu?

26.Genel olarak Facebook'un hayatınızda yarattığı olumlu değişiklikler nelerdir?

27.Genel olarak Facebook'un hayatınızda yarattığı olumsuz değişiklikler nelerdir?

28.Facebook'a dair eleştirileriniz nelerdir?

29.Son olarak Facebook'u neye benzetirdiniz? (Bir obje, bir hayvan, bir durum, bir kelime yada bir cümle ile açıklayabilirsiniz?)